

Rekomendācijas jaundzimušo, kuru mātes ir inficētas ar COVID -19, aprūpei dzemdību iestādēs.

Izstrādāja Latvijas Neonatologu biedrība pamatojoties uz šobrīd aktuālo informāciju no – “Breastfeeding and SARS CoV-2 infection” Endorsed by UENPS (Union of European Neonatal and Perinatal Societies), 28 February, 2020, “COVID-19 and Pregnancy:What obstetricians need to know”, S.Rasmussen et al, Am J of Obstetrics and Gynecology, 18 February, 2020, “COVID -19 Guidelines for Pediatric services”, Royal College of Pediatrics and Child Health, British Association of Perinatal Medicine, 22 March 2020, Imunizācijas valsts padomes lēmumu “Par bērnu un pieaugušo plānoto vakcināciju” 23.03.2020., “Royal College of Obstetricians and Gynecologists Coronavirus (COVID-19) Infection in Pregnancy”, Version 4, 21 March 2020.

Jāņem vērā, ka šie dati var mainīties, papildinoties ar jaunu informāciju par COVID-19, kas turpina strauji pieaugt.

Klīnicistiem rekomendē sekot līdzī jaunumiem www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/hcp/index.html, <https://www.ecdc.europa.eu/en>

Jēdzienu skaidrojošā vārdnīca:

- **SARS-CoV-2** ir vīrusa nosaukums, kurš ierosina saslimšanu COVID-19;
- **COVID-19** – saslimšana (Coronavirus Disease-2019), kas ir atklāta Wuhan reģionā Ķīnā, (sinonīms ir novel Wuhan nCoV-2019 coronavirus).

COVID-19

- Inkubācijas periods ir vidēji 4-6 dienas (no 2-14 dienām).
- Nav norādes, ka slimnieks ir infekciozs pirms simptomu sākuma [2].

Inficēšanās ceļi

Šobrīd esošās zināšanas liecina, ka:

- **SARS-CoV-2** pamatā izplatās no cilvēka uz cilvēku esot ciešā kontaktā (0-2m) un ar elpceļu sekrētu (pilienu ceļā) klepojot vai šķaudot.
- Tiek pieļauts, ka jaundzimušais inficējas ar SARS-CoV-2 pēc piedzimšanas respiratorā ceļā nevis transplacentāri.
- Līdz šim nav pierādījumi par vertikālu vīrusa transmisiju no mātes uz augli transplacentāri.[1]

COVID- 19 klīniskie simptomi:

Bērni slimo reti (2020.g. 30.janvārī <1% no kopējā pacientu skaita).

Piaugušajiem:

- Drudzis (83%-100%), klepus (59%-82%), mialģija (11%-35%), galvassāpes (7%-8%), diareja (2%-10%).

Jaundzimušajiem:

- Klīniskie simptomi, īpaši, priekšlaikus dzimušajiem, ir nespecifiski.
- Respiratorie simptomi – tahipnoja, stenēšana, deguna spārnu cilāšanās, apnojas, elpošanas palīguskuļatūras līdzdalība elpošanā, klepus.
- Kardiovaskulārie simptomi – tahikardija.
- Miegainība.
- Gastrointestinālā trakta traucējumi – vemšana, diareja, meteorisms [6].

Dzemdību zāles sagatavošana:

- Dzemdības notiek iepriekš COVID-19 inficētām dzemdētājām paredzētā, izolētā dzemdību zālē.
- Lai samazinātu riskam pakļauto personāla daudzumu, dzemdību/operāciju zālē iet minimāli nepieciešamais mediķu skaits [3].
- Aprūpējot un/vai ārstējot Covid-19 slimas mātes jaundzimušo, personālam obligāti jālieto individuālie aizsarglīdzekļi (IAL) .
- Parasti jaundzimušā stabilizācijai un reanimācijai lietojamajam aprīkojumam ir jābūt iepriekš sagatavotam lietošanai [3];
- Pulsa oksimetram ir jābūt novietotam dzemdību zālē, lai izvairītos no aparatūras pārnēsāšanas [3].

Jaundzimušā aprūpe, ja bērns piedzimst klīniski vesels:

- Lēmumu par jaundzimušā aprūpi kopā ar māti vai izolāciju no mātes pieņem medicīna personāls kopā ar māti/ģimeni, izskaidrojot potenciālos riskus un ieguvumus (5).
- Klīniski vesels jaundzimušais var atrasties iepriekš paredzētā atsevišķā palātā kopā ar māti [3].
- Rekomendē jaundzimušo zīdīt vai barot ar noslauktu mātes pienu.
- Mātei, aprūpējot un barojot jaundzimušo, stingri jāievēro noteikti higiēnas pasākumi - jālieto sejas aizsargmaska un katru reizi pirms saskarsmes ar jaundzimušo jānomazgā un jādezinficē rokas.
- Bērna gultiņai jāatrodas **vismaz 2 m** attālumā no mātes gultas vai arī starp gultām var novietot aizslietni.
- Bērnā pēc piedzimšanas ir jāpaņem iztriepe uz vīrusu.
- Atkārtota iztriepe jāpaņem pirms izrakstīšanas no dzemdību iestādes.
- Ja bērna un mātes veselības stāvoklis ir stabils, viņi paliek kopā palātā līdz izrakstīšanai mājās.
- Māti un bērnu, ja nav klīnisko simptomu, vēlams izrakstīt mājās kā veselu jaundzimušo, nepagarinot atrašanos nodaļā.
- Vakcinācija veselam jaundzimušajam jāveic atbilstoši Latvijā pieņemtajam vakcinācijas kalendāram [4].
- Pirms izrakstīšanās mājās, mātei ir jāizsniedz rakstiska informācija par nepieciešamību atrasties karantīnā gan mātei, gan bērnam turpmākās 14 dienas, stingru personīgās higiēnas pasākumu ievērošanu mājās un par bērna novērošanu uz iespējamiem slimības simptomiem – elpošanas traucējumiem, miegainību, ēdināšanas traucējumiem.
- Māte jāinformē, kur zvanīt, ja bērnam parādās iepriekšminētie simptomi [3].

Ja bērns piedzimst slims (ar jebkuriem nespecifiskiem slimības simptomiem):

- Aizkavēta nabassaites noklemmēšana tiek rekomendēta, ja nepastāv citas kontrindikācijas [3].
- Priekšlaikus dzimis bērns tiek ievietots polietilēna maisiņā/plēvē termoregulācijas stabilizācijai [3].
- Slims bērns, īpaši ar elpošanas atbalstu, jāievieto inkubatorā tūlīt pēc piedzimšanas, lai samazinātu iespējamo apkārtējo inficēšanas risku.
- Jaundzimušā intubācija dzemdību zālē vai Intensīvās terapijas palātā un pozitīva spiediena ventilācija ir aerosolu ģenerējoša procedūra (apdraudoša), tomēr līdz šim nav norādes par jaundzimušā inficēšanos vertikālās transmisijas ceļā, tāpēc jāpieņem, ka inficēšanās risks personālam ir zems [3].
- Jaundzimušā transportēšanu gan stacionāra ietvaros, gan pārvedot uz citu stacionāru veic transporta inkubatorā.
- Vēlams veicināt zīdīšanu vai barošanu ar noslauktu mātes pienu.

Ja mātes veselības stāvoklis pasliktinās:

- bērns no mātes ir jāizolē un aprūpi nodrošina medicīnas personāls vai arī **karantinā neesošs** piederīgais dzemdību nodaļā un turpmāk pēc izrakstīšanās mājās [3];

Ja jaundzimušajam atrodoties kopā ar māti, parādās jebkādi saslimšanas simptomi un bērnam ir nepieciešama padziļināta izmeklēšana un ārstēšana:

- Jaundzimušais ir jāpārved uz BKUS jaundzimšo nodaļu.
- Pārvešanu nodrošina NMPD SMC neonatologu brigāde speciāli COVID-19 inficētu pacientu transportēšanai paredzētā inkubatorā.
- Aizliegts izmantot jebkuru citu transportēšanas veidu!

Zīdīšana:

- **Tiek rekomendēta zīdīšana vai barošana ar mātes pienu**, jo tā nodrošina aizsardzību jaundzimušajam, kā arī tai ir papildus pozitīva ietekme sociāli, ģimeniski un ekonomiski.
- Ja mātei ir SARS -CoV-2 infekcija, pamatojoties uz esošajām zināšanām, tiek uzskatīts, ka ar mātes pienu nevar inficēt jaundzimušo (tāpat kā ar citām zināmajām elpceļu infekcijām).
- Zīdot jaundzimušo, ir stingri jāievēro higiēnas pasākumi – aizsargmaskas lietošana, roku mazgāšana un dezinficēšana, tādā veidā ierobežojot inficēšanās iespēju gaisa pilienu ceļā un kontakta ceļā ar slima cilvēka elpceļu sekrētu (ieskaitot tikko dzemdējušas slimas sievietes).
- Ir norādes (bet vēl nav pamatotu pierādījumu), ka ar krūti barotiem zīdaiņiem specifiskās SARS- CoV-2 antivielas no slimas mātes var pāriet uz bērnu ar mātes pienu dažu dienu laikā pēc slimības sākuma.

- Nošķirot jaundzimušo no SARS-CoV-2 slimas mātes un nezīdot, var būt nevēlami blakus efekti uz mātes bērna psiholoģisko saikni, kā arī aizkavēt infekcijas profilaksi jaundzimušajam (nesaņem antivielas ar mātes pienu).

Noslaukts mātes piens:

- Gadījumā, ja bērns ir nošķirts no mātes, ir jāizvairās automātiski dot mātes piena aizstājējus (piena maisījumus).
- Mātes, kuras sākotnēji ir plānojušas zīdīt/vai sākušas zīdīt, ir jāstimulē pienu noslaukt, lai nostabilizētu un uzturētu piena sekrēciju.
- Jāveicina piena atslaukšana.
- Atslaucot pienu, jāievēro stingri higiēnas pasākumi – aizsargmaskas lietošana, roku mazgāšana un dezinfekcija.
- Noslaukto pienu nerekomendē pirms lietošanas pasterizēt, jo, domājams, ka pat tad, ja tas satur SARS-CoV-2, tas nepārnēs infekciju.
- Ja mātei ir smaga slimības klīnika, pienu neatslauc mātes veselības stāvokļa dēļ.

Rīcības taktika iespējamās COVID-19 riska situācijās.

Tabula Nr.1

Mātes veselības stāvoklis	Iztriepe mātei uz SARS-CoV-2	Iztriepe jaundzimušajam uz SARS-CoV-2	Mātes izolācija	Taktika ar jaundzimušo stacionārā	Zīdīšana	Profilakses pasākumi ¹ , lai mazinātu mātes -bērna transmisiju
SARS-CoV-2 pozitīva, Simptomu nav vai ir viegli slimības simptomi	Jau paņemta	Jāņem	Jā,	Aprūpē palātā kopā ar māti Rooming-in modelis,	Jā	Jā
SARS-CoV-2 izmeklējums paņemts, bet vēl nav atbildes, Ir viegli slimības simptomi	Jau paņemta	Tikai, ja mātei tests pozitīvs	Jā, , līdz izmeklējuma rezultāta saņemšanai	Aprūpē palātā kopā ar māti , līdz mātes izmeklējuma rezultāta saņemšanai	Jā	Jā
SARS-CoV-2 pozitīva vai gaida izmeklējuma rezultātu, ir smagi respiratoras infekcijas simptomi (t°, klepus, elpceļu sekrēts)	Jau paņemta	Tikai, ja mātei tests pozitīvs	Jā, , vai līdz izmeklējuma rezultāta saņemšanai	1.Jāizolē un jānorobežo no mātes vismaz līdz rezultātu saņemšanai. 2.Ja bērnam ir simptomi, jānodrošina atbilstoša ārstēšana 3.Ja nav simptomi- jāizolē tam paredzētā palātā	Nē. Baro ar noslauktu, nepasterizētu mātes pienu	Jā

1. Profilakses pasākumi – aizsargmaskas lietošana, roku mazgāšana un dezinfekcija.

Atsauces:

1. Breastfeeding and SARS CoV-2 infection. Endorsed by UENPS (Union of European Neonatal and Perinatal Societies), 28 February, 2020.

2. COVID-19 and Pregnancy:What obstetritians need to know. S.Rasmussen et al, Am J of Obsteterics and Gynecology, 18 February, 2020.
3. COVID -19 Guidelines for Pediatric services. Royal College of Pediatrics and Child Health, British Association of Perinatal Medicine, 22 March 2020.
4. Imunizācijas valsts padomes lēmums "Par bērnu un pieaugušo plānoto vakcināciju" 23.03.2020.
5. Royal College of Obstetricians and Gynecologiists Coronavirus (COVID-19) Infection in Pregnancy. Version 4, 21 March 2020.
6. Chinese expert consensus on the perinatal and neonatal management for the prevention and control of the 2019 novel coronavirus infection (First edition), Laishuan Wang et al, *Ann Transl Med* 2020;8(3):47 | <http://dx.doi.org/10.21037/atm.2020.02.20>